

TÜRÜK

*Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*

2017, Yıl:5, Sayı:9

Geliş Tarihi: 11.12.2016

Kabul Tarihi: 17.02.2017

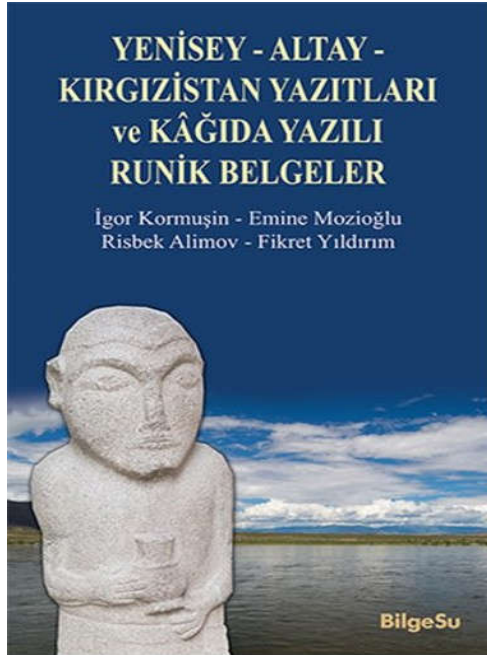
Sayfa:337-346

ISSN: 2147-8872

**YENİSEY-ALTAY-KIRGIZİSTAN YAZITLARI VE KÂĞIDA YAZILI RUNİK
BELGELER**

BilgeSu Yayıncılık, Ankara, 2016, 560 s., ISBN 978-9944-795-75-3

Ali Çelik*

1.Şekil

Yenisey-Altay-Kırgızistan Yazıtları ve Kâğıda Yazılı Runik Belgeler

Giriş

Uzun bir geçmişe ve zengin bir kültüre sahip olan Türk milleti, geçirdiği bu süreç içinde kendine özgü değer yargılarını da günümüze kadar aktarmayı başarmış, devletler kurarak tarih sahnesinde hep var olmuştur. Hiç şüphe yoktur ki bu başarının sebeplerinden biri ve belki en önemlisi, Türk milletinin bütün olumsuz etkilere rağmen diline sahip çıkmasını bilmiş

* Yüksek Lisans Mezunu, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Türkoloji ABD.
alicelik1989@myynet.com

olmasıdır (Paçacıoğlu 2016, 5). Özellikle yazılı abidelerin bilimsel olarak araştırılması, toplumun manevî kültür tarihinin, dilinin ayrıntılı olarak tanıtılmasına, ciddi olarak öğrenilmesine imkân sağlamaktadır (Amanjolov 2006, 13).

Yenisey-Altay-Kırgızistan Yazıtları ve Kâğıda Yazılı Runik Belgeler adlı çalışmanın hazırlanma amacı, eserin Sunuş (s. 13-14) kısmında şöyle belirtilmektedir: “*Türkolojinin bugünkü bilgileri çerçevesinde yeni görüşleri, düzeltileri, okuyuşları da kullanarak Moğolistan, Yenisey, İpek Yolu ve Talas-Kırgızistan yazıtlarını bir araya getirmek ve her şeyden evvel her yazıtın, belgenin bulunduğu yer, bugüne kadarki yayınlar hakkında kısa bilgi, yazıtların transkripsiyonu, çevirileri, ulaşılabilen en iyi fotoğrafını bu çalışmada bir araya getirmektir. Bu arada, söz konusu okuyuşlara göre yazıtların runik harflerle yeniden yazımı amaçlanmıştır*” (Kormuşin vd. 2016, 13).

Yenisey-Altay-Kırgızistan Yazıtları ve Kâğıda Yazılı Runik Belgeler

Eserin Yayın Bilgisi

İgor Kormuşin, Emine Mozioğlu, Risbek Alimov ve Fikret Yıldırım’ın çalışmaları sonucu hazırlanan eser; BilgeSu Yayıncılık tarafından Ankara’da, 2016 yılında Türkçe olarak basılmıştır. 560 sayfadan oluşan eseri yayıma hazırlayan, Mehmet Ölmez’dir.

Eserin İçeriği

Temel olarak 4 bölümden oluşmaktadır. Her bölümün sonunda ilgili kaynakçaya yer verilmiştir. Eserin son kısmında her bölümde bulunan metinlerin sözcüklerle ilgili 1007 maddelik sözlük kısmı bulunmaktadır.

Eserdeki ilgili 4 bölüm şu başlıklar altında verilmiştir:

I. Yenisey Yazıtları (s. 17-226)

Yenisey Yazıtları bölümü İgor Valentinoviç Kormuşin’in *Tyurkskiye Yeniseyskiye Epitafii. Teksti i İssledovaniya (Moskova 1997, Nauka)* ve *Tyurkskiye Yeniseyskiye Epitafii. Grammatika. Tekstologiya (Moskova 2008, Nauka)* adlı eserlerinden kısaltılarak çalışmaya eklenmiştir.

İgor Valentinoviç Kormuşin tarafından *Yenisey Yazıtları*” bölümünün Önsöz (s. 17-27) kısmında yazıtların keşfi ile alakalı bazı bilgiler verilmiştir. Bunun yanında yazıtlarla ilgili bazı hatalı okumaları fark ettiğini belirterek yazıtlarla ilgili çeşitli problemler üzerine birtakım görüşlerde bulunmuştur. Diğer taraftan Giriş (s. 28-54) kısmında ise *Yenisey mezar yazıtlarının etnik ve kronolojik aidiyeti meselesi, Türk runik alfabesi, Türk runik işaretlerinin grafik yapısı, Türk runik yazıtlarının paleografyası, Yazı yönü ve konumu* gibi çeşitli alt başlıklar altında yazıtlarda kullanılan runik işaretlerle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

Yenisey Yazıtları başlığı altında toplam 73 adet yazıtı yer verilmiştir. Yazıtlarla ilgili bazı bilgiler yanında yazıtların metinleri, transliterasyonları, transkripsiyonları ve çevirileri eklenmiştir. Eserde yer alan yazıtlar şunlardır: *E-1 (Uyuk Tarlak), E-2 (Uyuk-Arjan), E-3 (Uyuk-Turan), E-4 (Ottuk-Taş), E-5 (Barık I), E-6 (Barık II), E-7 (Barık III), E-8 (Barık IV), E-10 (Elegest I), E-11 (Begre), E-12 (Aldı-Bel), E-13 (Çaa-Höl I), E-14 (Çaa-Höl II), E-16*

(Çaa-Höl IV), E-17 (Çaa-Höl V), E-18 (Çaa-Höl VI), E-19 (Çaa-Höl VII), E-20 (Çaa-Höl VIII), E-21 (Çaa-Höl IX), E-22 (Çaa-Höl X), E-23 (Çaa-Höl XI), E-25 (Oznaçennoye I), E-26 (Oçurı), E-27 (Oya), *Altın-Köl Yazıtları*: E-29 (Altın-Köl II), E-28 (Altın-Köl I), E-30 (Uybat I), E-31 (Uybat II), E-32 (Uybat III), E-33 (Uybat IV veya Uzun-Oba I), E-34 (Uybat V veya Kara-Kurgan), E-37 (Tes), E-40 (Taşeba), E-41 (Hemçik-Çirgak), E-42 (Bay-Bulun I), E-43 (Kızıl-Çiraa I), E-44 (Kızıl-Çiraa II), E-45 (Köjeelig-Hovu), E-46 (Telee), E-48 (Abakan), E-49 (Bay-Bulun II), E-50, E-51, E-52 (Elegest II), E-53 (Elegest III), E-54 (Ottuk-Daş III), E-55, E-59 (Herbis-Baarı), E-60 (Sargal-Aksı), E-61 (Şançi I), E-64 (Ottuk-Daş II), E-65 (Kara Bulun II), E-65/pl (Kara Bulun I/pl), E-66 (Kara-Bulun II), E-68 (El-Başı), E-69 (Çer-Çarık), E-70 (Elegest IV veya İr-Höl), E-73 (İyme), E-92 (Demir-Sug), E-96 (Hemçik-Bom II), E-98 (Uybat VI), E-100 (Bayan-Kol), E-104 (Oznaçennoye II), *Oorzak Yazıtları*: E-108 (Uyuk-Oorzak I), E-109 (Uyuk-Oorzak II), E-110 (Uyuk-Oorzak), E-120 (Tugutüp), E-134 (Ust'-Sos), E-147 (Eerbek I), E-149 (Eerbek II), E-152 (Şançi III), *Batı Tuva'daki Kaya Yazıtları*: E-153 (Alaş I), E-154 (Alaş II).

Yenisey Yazıtları'ndan bir örnek:

E-134 (Ust'-Sos)

Bu yazıt bir kurganı çevreleyen taş levhaların kenarında tek satır olarak hakkedilmiştir. Hâlihazırda ilk bulunduğu yer olan Ust'-Sos köyündedir. Burası Abakan ırmağının ilk bulunduğu yer olan Beltiri köyünün 20 km güneybatısındadır (Kormuşin vd. 2016, 205).

Yazıt tek satır şeklindedir. Aşağıdan yukarıya doğru dikey olarak hâkkedilmiştir. Toplam 18 işaret vardır. 3-4, 7-11 numaralı işaretler silinmiş olduğundan onları teşhis etmek oldukça zor görünmektedir (Kormuşin vd. 2016, 206).

Metin

{18} 15 ù : 10 œT : 5 ù (Kormuşin vd. 2016, 207)

Transliterasyon

J^{2ä}r² b^{2ä}ŋkü : t^aS b^{2ä}ŋkü : J^{2ä}r² b^{2ä}ŋkü (Kormuşin vd. 2016, 207)

Transkripsiyon

yer beŋkü : taş beŋkü : yer beŋkü (Kormuşin vd. 2016, 207).

Çeviri

Yer ebedidir, (bu) taş ebedidir, yer ebedidir (Kormuşin vd. 2016, 207).

Yenisey Yazıtları bölümünün sonunda yazıtlarla ilgili kısaltmalara ve kaynakçaya yer verilmiştir.

II. Altay Yazıtları (s. 227-311)

Altay Yazıtları bölümü L.N. Tıbıkova, İ.A. Nevskaya ve M. Erdal'ın 2012'de yayımladıkları *Katalog Drevnetyurkskih Runičeskih Pamytnikov Gornogo Altay* (Gorno-

Altaysk, 2012) adlı çalışma temel alınarak Emine Mozioglu tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Yüksek lisans tezinden bazı kısaltmalar yapılarak kitaba eklenmiştir.

Giriş (s. 229-231) kısmında Altay Yazıtları'nın araştırılma tarihi hakkında kısaca bilgiler verilmiştir. Diğer taraftan devam eden sanayi etkinliklerinin yanı sıra su istasyonu inşaatları, gaz boru hatları, aşınma gibi doğal nedenler, tarım etkinlikleri, Vandalizm sonucu bütün Altay yazıtlarının yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir (Kormuşin vd. 2016, 230-231). Yazıtlar buldukları bölgelere göre 4 başlık altında incelenmiştir: Ondugay Bölgesi, Koş-Ağaç Bölgesi, Ust-Kan Bölgesi, Çemal ve Ust Koxsin Bölgesi.

Altay Yazıtları başlığı altında toplam 91 adet yazıtı yer verilmiştir. Yazıtlarla ilgili birtakım kısa bilgiler yanında yazıtların runik harflerle yazılışları, yazı çevirimleri, Rusçadan Türkçeye çevirileri ve fotoğrafları eklenmiştir. Eserde yer alan yazıtlar şunlardır: *Ondugay Bölgesi: Adır Kaya (A-19), Biçiktu Boom I (A-13), Biçiktu Boom II/1 (A-14), Biçiktu Boom II/2 (A-15), Biçiktu Boom III (A-16), Biçiktu-Boom IV (A-54), Biçiktu Boom V (A-55), Biçiktu Boom VI (A-17), Biçiktu Boom VII (A-69), Biçiktu Boom VIII (A-76), Biçiktu Boom IX (A-81), Biçiktu-Boom X (A-77), Biçiktu-Boom XI-XII (A-37), Biçiktu-Boom XI, Biçiktu-Boom XII, Bol'soy Yalomon (A-83), İnegen I (A-85), İnegen II (A-86), Kalbak-Taş I (A-23), Kalbak-Taş XIV (A-56), Kalbak-Taş XVI (A-57), Kalbak-Taş III (A-24), Kalbak-Taş IV/VI (A-25), Kalbak-Taş V (A-26), Kalbak-Taş VII (A-27), Kalbak-Taş VIII (A-28), Kalbak-Taş IX (A-29), Kalbak-Taş X (A-30), Kalbak-Taş XI (A-31), Kalbak-Taş XII (A-32), Kalbak-Taş XIII (A-39), Kalbak-Taş II/XV (A-33), Kalbak-Taş XXX (A-58), Kalbak-Taş XXXI (A-59), Kalbak-Taş XVII (A-40), Kalbak-Taş XVIII (A-41), Kalbak-Taş XIX (A-42), Kalbak-Taş XX (A-43), Kalbak-Taş XXI (A-44), Kalbak-Taş XXII (A-45), Kalbak-Taş XXIII (A-46), Kalbak-Taş XXIV (A-47), Kalbak-Taş XXV (A-60), Kalbak-Taş XXVI (A-48), Kalbak-Taş XXVII (A-61), Kalbak-Taş XXVIII (A-62), Kalbak-Taş XXIX (A-63), Kara Boom (Semisart) (A-70), Kupçegen (A-49), Manırlı-Kobi I (A-64), Manırlı-Kobi (A-65), Sakıyla-Kobi I (A-74), Sakıyla-Kobi (A-75), Sogodek (A-66), Tekpenek (A-67), Tuyekta I (A-3), Tuyekta II (A-51), Tuyekta III (A-52), Tuyekta IV (A-88), Tuyekta V (A-90), Çirik-Taş (A-68), Ustyugi Sarı-Kobi (A-72), Koş Ağaç Bölgesi: Bar-Burgazı I (A-18), Bar-Burgazı II (A-21), Bar-Burgazı III (A-22), Yalnız Tepe I (A-34), Yalnız Tepe II (A-35), Kuray I (A-4), Kuray II (A-5), Kurgak I (A-78), Kurgak II (A-87), Kızıl-Kabak I (A-79), Kızıl-Kabak II (A-80), Taldu-Ayrı (A-20), Teke-Turu (A-53), Ust-Kan Bölgesi: Mendur-Sokkon I/1 (A-6), Mendur-Sokkon I/1 (A-7), Mendur-Sokkon I/3 (A-8), Mendur-Sokkon I/4 (A-9), Mendur-Sokkon II (A-10), Mendur-Sokkon III (A-11), Mendur-Sokkon IV (A-12), Mendur-Sokkon V (A-36), Mendur-Sokkon VI (A-73), Mendur-Sokkon VII (A-71), Mendur-Sokkon VIII (A-82), Mendur-Sokkon IX (A-38), Çariş (A-1), Yabogan (A-84), Çemal ve Ust-Koxsin Bölgesi: Katanda (A-2), Karban (A-50).*

Altay Yazıtları'ndan bir örnek:

Biçiktuu-Boom IV (A-54)

Yazıt, Biçiktuu Boom köyü yakınlarında bulunmuştur. Adı sadece A.P. Okladnikov'un arşivinin yayımlanmasıyla duyulmuştur. Yazıtın yeri belli değildir (Kormuşin vd. 2016, 235).

L.N. Tıbıkova, İ.A. Nevskaya ve M. Erdal'ın Okuyuşu:

Metnin Runik Harflerle Yazılışı

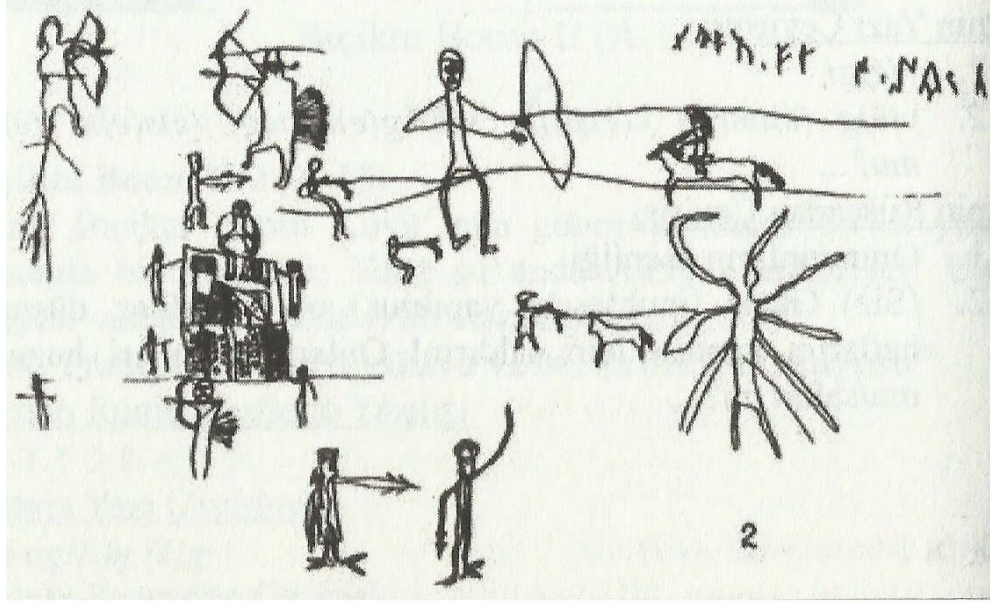
ḍ /M œ/Ē . ? . × ? (Kormuşın vd. 2016, 236).

Metnin Yazı Çevirimi

...b(e)n ... (è)l(i)k . (a)z k(è)sd(i)m (Kormuşın vd. 2016, 236).

Metnin Rusçadan Çevirisi

...ben...yabanî keçiler, kakımlar (as/ermin) öldürdüm (Kelimesi kelimesine: kestim)
(Kormuşın vd. 2016, 236).

2.Şekil

Biçıktu Boom IV (A-54) (Kormuşın vd. 2016, 236).

Altay Yazıtları bölümünün sonunda yazıtlarla ilgili kaynakçaya yer verilmiştir.

III. Kırgızistan Yazıtları (s. 313-389)

Kırgızistan Yazıtları bölümü Risbek Alimov tarafından hazırlanmıştır. Yazıtlar buldukları bölgelere göre 3 başlık altında incelenmiştir: Talas Bölgesi, Isık-Göl Bölgesi, Koçkor Bölgesi.

Kırgızistan'da Bulunan Eski Türk Runik Yazıtları alt başlığı altında Kırgızistan'ın, Moğolistan, Yenisey havzası ve Altay'la birlikte, Türk runik yazılı anıtların bulunduğu ana merkezlerden biri olarak kabul edildiği belirtilmektedir (Kormuşın vd. 2016, 315). Ayrıca Kırgızistan'daki Talas, Isık-Göl ve Koçkor bölgelerinde yapılan runik yazıtların keşifleriyle ilgili birtakım bilgilere de yer verilmiştir.

Risbek Alimov, yazıtlarla ilgili olarak yaptığı açıklamaları 10 madde okuyucuya sunmuştur: Yazıtın tavsifi (tam adı, numarası, bulunduğu yer, bulan kişi vs.), diğer numaralandırma veya adlandırmalar (varsa), ilk yayımı, bugünkü yeri, harf çevrimi

(transliterasyon), yazı çevrimi (transkripsiyon), metnin Türkçeye çevirisi, açıklamalar, kaynakça, şema veya fotoğraflar. Özellikle yazıtların transliterasyonları, transkripsiyonları ve Türkçeye çevirileri Risbek Alimov'a göredir.

Toplam 43 yazıtta yer verilmiştir. Eserde yer alan yazıtlar şunlardır: *Talas Bölgesi Yazıtları: Talas-1, Talas-2, Talas-3, Talas-4, Talas-5, Talas-6, Talas-7, Talas-8, Talas-9, Talas-10, Talas-11, Talas-12, Talas-13, Talas-14, Talas-15 (Kuru Bakayır Kaya Yazıtları), Talas-16 (Taş Maske Üzerindeki Yazıt), Talas-17 (Çaçıkey Kaya Yazıtı), Isık-Göl Bölgesi Yazıtları: Koy Sarı Yazıtı, Ak Ölon Yazıtı, Koçkor Bölgesi Yazıtları: Koçkor-1, Koçkor-2, Koçkor-3, Koçkor-4, Koçkor-5, Koçkor-6, Koçkor-7, Koçkor-8, Koçkor-9, Koçkor-10, Koçkor-11, Koçkor-12, Koçkor-13, Koçkor-14, Koçkor-15, Koçkor-16, Koçkor-17, Koçkor-18, Koçkor-19, Koçkor-20, Koçkor-21, Koçkor-22, Koçkor-23, Koçkor-24.*

Kırgızistan Yazıtları'ndan bir örnek:

Koçkor-3

Yazıtın tavsifi (tam adı, numarası, bulunduğu yer, bulan kişi vs.): Yazıt Kök Say'da bulunmuştur. 75 cm uzunluğundaki bu yazıt, 2 metreden fazla yüksekliğe sahip iri bir kaya üzerine hakkedilmiştir. İşaretlerin boyu 15-17 cm arasındadır, toplam sekiz harften oluşan yazıtın belirgin bir şekilde görülen 3'ü dışındaki diğer işaretleri doğal sebeplerden dolayı yıpranmış ve güçlkle fark edilmektedir.

1. Diğer numaralandırma veya adlandırmalar (varsa): Kök Say 3

2. İlk yayımı: Tabaldiyev K. – Soltobayev, O. “Runičeskiye nadpisi v Koçkorskoy doline”, Meerim, 1999/2, s.32-34

3. Bugünkü yeri: Yerindedir.

4. Harf çevrimi (Transliterasyon): (1)r¹t¹m d¹nç¹ wn¹k¹ (A) <y¹r¹ş¹MZ>

5. Yazı çevrimi (Transkripsiyon):

(1) (e)r (a)t(1)m (a)d(1)nç on (o)k : <y(a)r(1)ş(1)m(1)z>

6. Metnin Türkçeye çevirisi:

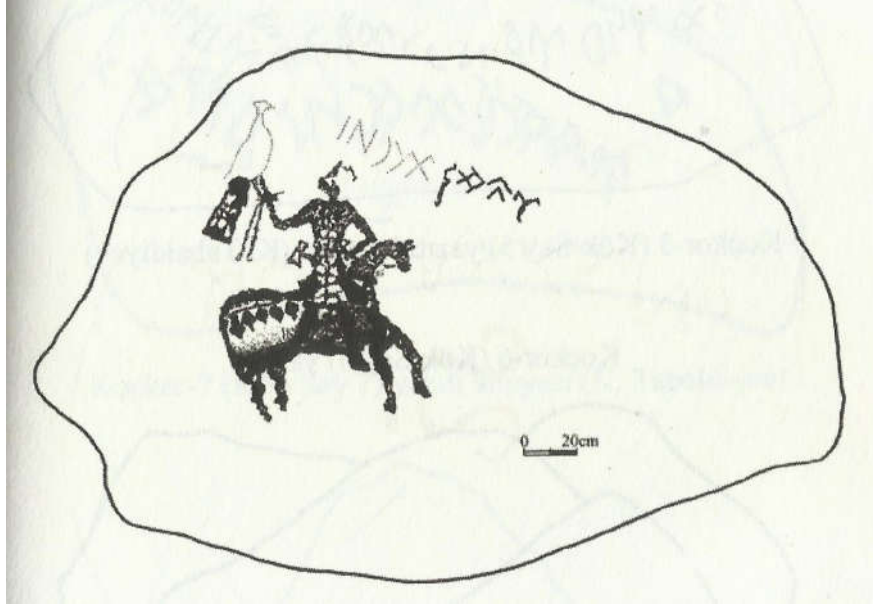
(1) Yetişkin adım Adınç. On Ok <yarış'ımız (veya On Ok vadimiz)>

7. Açıklamalar: Yazıtın transliterasyonu, transkripsiyonu ve çevirisi Alimov 2004'e göredir.¹ (Kormuşin vd. 2016, 340).

8. Kaynakça: Alimov 2001: 5-10; Klyaştorınıy 2001: 73-75; Amanjolov 2001: 97-100; Alimov 2004: 13-43; Kızlasov 2005: 46-55; Tabaldiyev-Belek 2008: 55; Alimov 2014: 167 (Kormuşin vd. 2016, 341).

9. Şema veya fotoğraflar:

¹ Eserde Alimov 2014'e göredir diye yazılmış; ancak sehven bir yazım söz konusudur.

3. Şekil

Koçkor-3 (Kök-Say 3) Yazıtı kopyası (K.Tabaldiyev) (Kormuşin vd. 2016, 373)

Kırgızistan Yazıtları bölümünün sonunda yazıtlarla ilgili resimlere ve kaynakçaya yer verilmiştir.

IV. Kâğıda Yazılı Runik Harfli Eski Türkçe Metinler (s. 391-545)

Fikret Yıldırım tarafından hazırlanan bölümün Giriş (s. 393-400) kısmında ilgili konu hakkında bilgiler verilmiştir.

Hazırlanılan bölüm kendi içinde 3 kısımdan oluşmaktadır:

IV.1 Kâğıda Yazılı Runik Harfli Eski Türkçe Metinlerin Envanteri

Almanya, İngiltere, Japonya, Rusya ve Fransa'da bulunan metinlerin envanter tablosu verilmiştir. İlgili metinlerin eski ve yeni numaraları, satır sayıları, yayımlayanları ve fotoğraflarının olup olmadığı hakkında bilgiler içeren tablo hazırlanmıştır.

IV.2 Irk Bitig (Metnin Transkripsiyonu, Çevirisi ve Faksimilesi)

Irk Bitig adlı eserin transkripsiyonu, Türkçeye çevirisi ve faksimilesi verilmiştir.

IV.3 Irk Bitig Dışındaki Kâğıda Yazılı Runik Harfli Eski Türkçe Metinler

Kâğıda yazılmış Irk Bitig haricindeki diğer runik harfli metinler ele alınmıştır. Metinlerin eski ve yeni numaraları, satır sayıları, yayımlayanları, bulunduğu yerleri, hangi kaynaklardan alındığı gibi bilgiler yanında ayrıca transkripsiyonlarına yer verilmiştir. Ancak Türkçeye çevirileri yoktur.

Kâğıda Yazılı Runik Harfli Eski Türkçe Metinler adlı bölümde 47 adet metne yer verilmiştir. Bu metinler şunlardır: *Irk Bitig*, *Almanya'da Bulunan Runik Harfli Metinler*: 1) *Mainz 388 no'lu Yazma Parçası*, 2) *MIK III 35a+b no'lu Yazma Parçası*, 3) *U 178 no'lu Yazma Parçası*, 4) *Mainz 172 no'lu Yazma Parçası*, 5) *U 180 no'lu Yazma Parçası*, 6) *TM*

332 no'lu Yazma Parçası, 7) U 179 no'lu Yazma Parçası, 8) U 171a, b no'lu Yazma Parçası, 9) U 174a, b no'lu Yazma Parçası, 10) Mainz 35a-d no'lu Yazma Parçası, 11) Mainz 175a, b no'lu Yazma Parçası, 12) Mainz 403a, b no'lu Yazma Parçası, 13) Mainz 402 no'lu Yazma Parçası, 14) U 175 no'lu Yazma Parçası, 15) Mainz 171 no'lu Yazma Parçası, 16) U 177 no'lu Yazma Parçası, 17) U 5 no'lu Yazma Parçası, 18) Mainz 386 no'lu Yazma Parçası, 19) Mainz 400 no'lu Yazma Parçası, 20) Mainz 167 no'lu Yazma Parçası, 21) Mainz 169a, b+c, d no'lu Yazma Parçası, 22) Mainz 173a, b no'lu Yazma Parçası, 23) Mainz 174a-e no'lu Yazma Parçası, 24) U 172 no'lu Yazma Parçası, 25) Mainz 387 no'lu Yazma Parçası, 26) Mainz 383 no'lu Yazma Parçası, 27) T II T 14 no'lu Yazma Parçası, 28) MIK III 34b no'lu Yazma Parçası, 29) Mainz 377 no'lu Yazma Parçası, 30) U 181 no'lu Yazma Parçası, 31) U 173 no'lu Yazma Parçası, 32) U 176 no'lu Yazma Parçası, 33) M. no'lu Yazma Parçası, 34) MIK III 200 I no'lu Yazma Parçası; İngiltere'de Bulunan Runik Harfli Metinler: 1-3) Or. 8212/76 no'lu Yazma Parçası, 4) Or. 8212/77 no'lu Yazma Parçası, 5-9) Or. 8212/78 no'lu Yazma Parçası, 10) Or. 8212/79 no'lu Yazma Parçası, 11) Or. 8212/104 no'lu Yazma Parçası, 12) Or. 8212/161 no'lu Yazma Parçası, 13) Or. 8212/1692 no'lu Yazma Parçası; Japonya'da Bulunan Runik Harfli Metinler: 1) Ot. Ry. 6432 no'lu Yazma Parçası, 2) Ot. Ry. 8129 no'lu Yazma Parçası, 3) Ot. Ry. 8130 no'lu Yazma Parçası; Rusya'da Bulunan Runik Harfli Metin: 1) O. I no'lu Yazma Parçası; Fransa'da Bulunan Runik Harfli Metin 1) Pelliot tibetian Touen-houang 2132 no'lu Yazma Parçası.

Kâğıda Yazılı Runik Belgeler'den bir örnek:

Or. 8212/77 no'lu Yazma Parçası

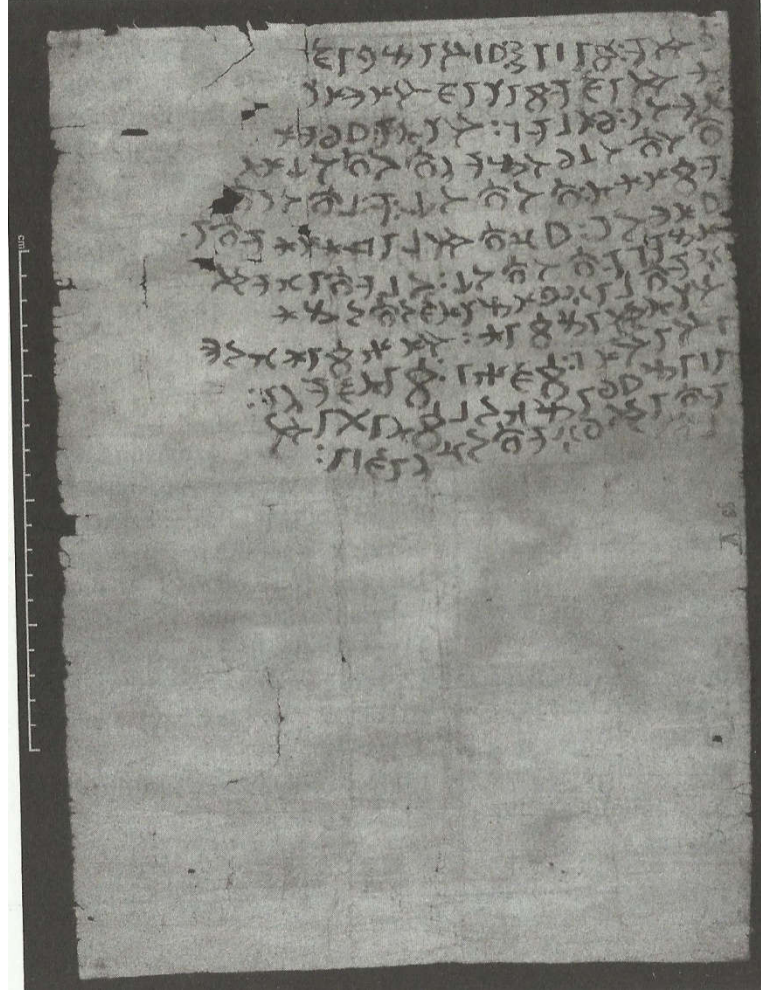
Eski Nr: Ch. 00183²; **Yeni Nr:** Or. 8212/77; **Satır Sayısı:** a(?). 12-(b yüzü Tibetçe); **Yay.:** Thomsen (3); **Orkun (2) Yazmanın bulunduğu yer:** British Library, Sir Aurel Stein Koleksiyonu (İngiltere) **Metin Kaynağı:** Thomsen, Vilhelm. "Dr. M.A. Stein's Manuscripts In Turkish "Runic" Script from Mirn and Tun-Huang". Journal of the Royal Asiatic Society, 1912: 181-227. (Yazmanın incelendiği sayfa 218-220, Resi IIIb.) (Kormuşin vd. 2016, 522).

A (B?) Yüzü:

1. yeme : bēşinç : ay sekiz yèg-
2. irmige bilig köñül
3. sañun : başlap : kelti : yavaş
4. tutu^uk buzaç tutu^uk ör-
5. e bört : tutu^uk : altun t-
6. ay sanun : yartımlı¹k erür : atı
7. öz apa tutu^uk : ulatı kam-
8. ıg atlıg yüzlüg otuz er

² Katalog numarası Thomsen 1912'ye göre verilmiştir.

9. keltimiz bir : kün bir koñ
10. eki küp : begni : bitgeçi :
11. isiz yavız kul bitidim
12. atım ba atur çigşi : (Kormuşın vd. 2016, 522).

4. Şekil

Or. 8212/77 no'lu Yazma Parçasının Resmi (Kormuşın vd. 2016, 523).

Kâğıda Yazılı Runik Belgeler bölümünün sonunda fragman resimlerinin kaynakçası ile genel kaynakçaya yer verilmiştir.

Sonuç

Yenisey-Altay-Kırgızistan Yazıtları ve Kâğıda Yazılı Runik Belgeler adlı çalışma Moğolistan coğrafyası dışındaki runik harfli eski Türkçe yazıtlarını, kaya yazıtlarını ve kâğıda yazılı belgeleri kapsamaktadır. Bunun sonucunda yazıtların ve yazmaların tamamı biraraya getirilmiştir. Yazıtlara ilişkin verilen bilgilere ek olarak yazıtların runik harflerle yazılışları ile

resimlerine ve estampajlarına yer verilmesi, çalışmanın görsel bakımdan zenginliğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Amanjolov Altay S. (2006) Türk Filolojisi ve Yazı Tarihi, Akt.: Kenan Koç, İstanbul, Ötüken.

Kormuşin İgor, Moziolu Emine, Alimov Risbek, Yıldırım Fikret (2016) Yenisey-Altay-Kırgızistan Yazıtları ve Kâğıda Yazılı Runik Belgeler. Ankara, BilgeSu.

Paçacıoğlu Burhan (2016) VIII-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı. İstanbul, Kesit.